

مذاکره و توافق؛ بخشی از راه حل

مصطفی محمدی رضانی /

پژوهشگر علوم سیاسی

تجربه بازه زمانی اجرای برجام و دوره خروج آمریکا از آن، نشان داد نه دستیابی به توافق لزوماً به معنای توسعه اقتصادی است، نه عدم توافق به معنای فروپاشی کامل اقتصادی. در واقع، توافق فرصت‌هایی برای ایجاد ثبات و تعادل اقتصادی ایجاد می‌کند ولی به دلیل محدودیت‌ها و ریسک‌هایی که در متن برجام وجود دارد نباید انتظار داشت توافق به خودی خود منجر به تحول اقتصادی شود؛ بنابراین، مذاکره و توافق برای رفع تحریم‌ها باید در یک مسیر موازی و هم‌زمان با تلاش برای خنثی‌سازی تحریم‌ها پیگیری شود. به عبارت دیگر، توافق بخشی از راه‌حل ایجاد تغییر در شرایط کنونی است، نه تمام راه‌حل.

اگرچه فلسفه اصلی برجام برای جمهوری اسلامی ایران این بود که تحریم‌های اقتصادی لغو و فعالیت‌های تجاری و مالی ایران عادی شود ولی رفع «محدود، مشروط و بازگشت‌پذیر» تحریم‌ها در برجام و تجربه خروج از توافق هسته‌ای در دوره ترامپ، انتفاع اقتصادی از توافق را تحت تأثیر جدی قرار داد. از این رو، حتی در صورت بازگشت کامل آمریکا به برجام «ریسک همکاری» با ایران به دلیل نگرانی از عدم پایداری توافق در نتیجه اقدامات احتمالی کنگره و دولت بعدی آمریکا به طور کامل از بین نمی‌رود. علاوه بر این، به دلیل پافشاری آمریکا بر حفظ بخشی از تحریم‌ها، تحت عنوان تحریم‌های سازگار با برجام، از جمله قانون کاتسا یا استمرار ممنوعیت بهره‌مندی از چرخه یوترن، «امکان همکاری» شرکت‌ها و بانک‌های بزرگ بین‌المللی با جمهوری اسلامی ایران در زمینه مالی و تجاری نیز دشوار خواهد بود. از این رو، حتی در صورت لغو همه تحریم‌های هسته‌ای، توافق در بهترین حالت

حتی در صورت لغو همه تحریم‌های هسته‌ای، توافق در بهترین حالت می‌تواند شرط لازم برای پیشرفت اقتصادی کشور است ولی شرط کافی نیست.